

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію здобувана кафедри анатомії, клінічної анатомії та оперативної хірургії ЗВО Буковинський державний медичний університет

Костюка В'ячеслава Олександровича

на тему: «ТОПОГРАФОАНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАД-,

ПІДОЧНОЯМКОВОГО І ПІДБОРІДНОГО ОТВОРІВ В

ПЕРИНАТАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ»,

яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Недостатня ефективність медичної допомоги щодо збереження та поліпшення здоров'я населення, зумовлює необхідність співпраці теоретиків та лікарів різних спеціальностей для впровадження комплексу заходів, які передусім спрямовані на профілактику і своєчасну діагностику виникнення вад розвитку щелепно-лицевого комплексу, а також поліпшення стоматологічного здоров'я дітей.

Сучасна тенденція щодо збільшення випадків вияву вродженої патології лица з одного боку, та стрімкий розвиток перинатальної хірургії вимагає від діагностів як найшвидшого виявлення порушень розвитку у внутрішньоутробному періоді. Зазначу, що активне впровадження перинатальної профілактики та лікування вроджених вад потребує сучасних підходів та методів дослідження внутрішньоутробного розвитку. Тому вважаю, що на сучасному етапі розвитку медицини особливого значення набувають анатомічні дослідження у внутрішньоутробному періоді, мета яких полягає в розробленні анатомічної основи для діагностичних та лікувальних прийомів з приводу внутрішньоутробної патології. У доступній літературі дані про типову і варіантну анатомію, кількісну характеристику структур лица, відсутність комплексного підходу до вивчення морфогенезу

та становлення топографії і з'ясування онтогенетичних перетворень отворів та щілин обличчя є фрагментарними та маловивченими.

Новітні методи ранньої медичної діагностичної візуалізації постійно удосконалюються, є досить досконалими та інформативними, але інтерпретація отриманих за їх допомогою даних потребує значного морфологічного підґрунтя, в основі якого - комплексні дослідження морфометричних параметрів досліджуваних структур відповідно до віку індивідуума, визначення меж «нормальної» анатомічної мінливості органів та структур тіла людини. Тому анатомічні дослідження, які охоплюють певні вікові періоди онтогенезу, мають не тільки теоретичне значення, але й практичну цінність і є вельми актуальними. Отже, піднята автором дисертації проблема актуальна і потребує свого вирішення.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота виконана відповідно плану наукових досліджень ЗВО Буковинського державного медичного університету і є фрагментом планової комплексної науково-дослідної роботи кафедр анатомії, клінічної анатомії та оперативної хірургії, анатомії людини імені М.Г. Туркевича «Закономірності статево-вікової будови та топографоанатомічних перетворень органів і структур організму на пре- та постнатальному етапах онтогенезу. Особливості перинатальної анатомії та ембріотопографії» (№ держреєстрації 0120Ш01571). Автор виконував фрагмент, присвячений дослідженню топографоанатомічних особливостей над-, підочномкового і підборідного отворів у перинатальному періоді онтогенезу.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувана. Рукопис дисертації написаний відповідно до сучасних вимог щодо оформлення дисертацій, які затверджені наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 року та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Матеріали дисертаційної роботи викладені на 181 сторінці друкованого тексту. Дисертація складається із анотації укр. і англ. мовами, вступу, огляду літератури, матеріалу і методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, їх аналізу та узагальнення, висновків, списку використаної літератури, який включає 187 джерел. Дисертаційна робота ілюстрована 73 рисунками та 25 таблицями. Бібліографічний опис джерел літератури та додатки викладено на 38 сторінках.

Усі розділи власних досліджень достатньо широко висвітлені у публікаціях в рецензованих журналах високого рівня та представлені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конгресах та конференціях. Зокрема, за результатами дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, зокрема 5 статей - у наукових фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 1 стаття в іноземному журналі (Польща), 5 публікацій у матеріалах наукових форумів, конференцій, конгресів. Публікації повністю віддзеркалюють викладені в дисертації результати дослідження.

Науковий рівень даної дисертаційної роботи та підтверджуючих її публікацій відповідає високим критеріям ступеня доктора філософії.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. Здобувачем одержано низку нових наукових даних, зокрема, визначено онтогенетичні перетворення над-, підчочномкового та підборідного отворів відповідно до параметрів черепа і лиця в фетальному і ранньому неонатальному періодах онтогенезу. Уперше встановлені періоди прискореного розвитку відстаней над-, підчочномкових та підборідних отворів між собою і до стандартних орієнтирів у другому і третьому триместрах внутрішньоутробного розвитку і період відносно сповільненого їх розвитку. Вперше створені математичні моделі відстаней над-, підчочномкових та підборідних отворів між собою і до

стандартних орієнтирів та встановлені форми вертикальної лицьової лінії у плодів і новонароджених з врахуванням їх морфометричних параметрів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження ґрунтуються на достатній кількості матеріалу, зокрема дослідження проведені на 57 препаратах плодів людини 4-10 місяців та 7 новонароджених (зокрема, 5 ізольованих органокомплексів) обох статей, без зовнішніх ознак анатомічних відхилень або аномалій та без явних макроскопічних відхилень від нормальної будови черепа. Дослідження проведені відповідно до методичних рекомендацій «Дотримання етичних та законодавчих норм і вимог при виконанні наукових морфологічних досліджень». За висновком комісії з питань біомедичної етики Буковинського державного медичного університету МОЗ України (протокол № 4 від 16.12.2021 р.), дисертаційна робота виконана з дотриманням основних положень Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення науково-медичних досліджень за участю людини (1964-2000) та наказу МОЗ України № 690 від 23.09.2009 р. Автор застосував адекватні анатомічні методи дослідження, а саме: макро-мікропрепарування, морфометрії, виготовлення топографоанатомічних зрізів, рентгенографічного дослідження, комп'ютерної томографії, статистичної обробки даних. Достовірність результатів дослідження підтверджено належним статистичним аналізом за допомогою ліцензованих комп'ютерних програм. Вищезазначене надає підстави стверджувати про вірогідність одержаних результатів та обґрунтованість наукових положень та висновків, сформульованих у даному дисертаційному дослідженні.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертант Костюк В.О. самостійно проаналізував наукову літературу і сформулював ідею, визначив тему, склав план і робочу програму дослідження, відібрав матеріал для дослідження, виконав морфологічні дослідження. Особисто написав і

проілюстрував всі розділи дисертації, провів статистичну обробку та аналіз одержаних результатів. Інтерпретація результатів, основні наукові положення і висновки також належать автору. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, реалізовані ідеї здобувача.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів дослідження. За допомогою сучасних та адекватних анатомічних методів дослідження і достатньої кількості матеріалу одержані результати значно розширюють наукові дані про особливості становлення будови і топографії над-, підчочномкового та підборідного отворів впродовж перинатального періоду онтогенезу людини. Встановлення хронологічної послідовності часових перетворень над-, підчочномкових та підборідних отворів на всіх етапах перинатального розвитку суттєво доповнюють сучасне уявлення про особливості онтогенетичної хронології розвитку структур лиця і дозволяють обґрунтувати їх гармонійний розвиток. Одержані дані щодо індивідуальної і вікової анатомічної мінливості над-, підчочномкових та підборідних отворів у плодів і новонароджених є основою для визначення варіантної анатомії структур лиця у постнатальному періоді онтогенезу людини, удосконалення існуючих та розробки нових прийомів у перинатології, дитячій отоларингології, дитячій стоматології.

Матеріали дослідження впроваджені у науково-педагогічний процес кафедр анатомії, клінічної анатомії та оперативної хірургії; анатомії людини імені М.Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету МОЗ України; клінічної анатомії, анатомії та оперативної хірургії Дніпровського державного медичного університету МОЗ України; анатомії людини Харківського національного медичного університету; клінічної анатомії і оперативної хірургії Полтавського державного медичного університету; нормальної анатомії, оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; оперативної хірургії та клінічної анатомії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; анатомії людини

Івано-Франківського національного медичного університету; анатомії людини, гістології та ембріології Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського; анатомії, клінічної анатомії, патоморфології та судової медицини медичного інституту Чорноморського національного університету імені Петра Могили; анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Внаслідок перевірки матеріалів дисертації Костюка В.О. можна стверджувати, що у ній відсутні ознаки академічного плагіату, не виявлено маніпуляцій із алфавітом, пробілами чи прихованим текстом. Рукопис дисертації було перевірено на наявність можливих порушень правил академічної доброчесності за допомогою програмного забезпечення «Antiplagiarism». Перевірка засвідчила унікальність (оригінальність) текстових даних у поданій роботі (87 %). Наявні співпадіння відповідають власним публікаціям, загальноживаними термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела.

Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням здобувача, текст дисертації є оригінальним.

Висновок на відповідність дисертації вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Костюка В.О. на тему: «Топографоанатомічні особливості над-, підчочномкового і підборідного отворів в перинатальному періоді онтогенезу людини», що подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 76.600.038 на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, що містить теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання в галузі медичних наук - нормальна анатомія, яке полягає в з'ясуванні особливостей хронологічної послідовності часових перетворень над-, підчочномкового і підборідного

отворів у перинатальному періоді онтогенезу людини.

За актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою опублікування результатів дисертації, а також оригінальністю текстових даних (відсутністю порушення академічної доброчесності) робота Костюка В'ячеслава Олександровича на тему: «Топографоанатомічні особливості над-, підчочномкового і підборідного отворів в перинатальному періоді онтогенезу людини» відповідає «Вимогам до рівня наукової кваліфікаційної роботи», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінетом Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 щодо дисертацій, а її автор – Костюк В'ячеслав Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувач кафедри медичної біології

та генетики Буковинського державного

медичного університету,

доктор медичних наук, професор

Роман БУЛИК

Підпис *Булєєва Р*
засвідчую:
Начальник відділу кадрів
Буковинського державного медичного університету

Ірина Леонівна